

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 9/2013-9

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 16. januára 2013 predbežne prerokoval sťažnosť J. C., J., zastúpeného advokátom JUDr. F. K., P., vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky postupom Krajského súdu v Prešove v konaní vedenom pod sp. zn. 20 Co 111/2012 a jeho uznesením z 28. júna 2012 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť J. C. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 31. októbra 2012 doručená sťažnosť J. C., J. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 20 Co 111/2012 a jeho uznesením z 28. júna 2012.

Sťažovateľ v sťažnosti uviedol:

„Na Okresnom súde v Prešove sa v konaní pod sp. zn. 4 C 42/2010 viedol súdny spor vo veci navrhovateľa Sociálna poisťovňa so sídlom v Bratislave proti mne, sťažovateľovi, ako odporcovi, predmetom ktorého bolo vydanie bezdôvodného obohatenia.

Návrh zo strany navrhovateľa bol podaný dňa 29. 03. 2010. Týmto návrhom sa navrhovateľ domáhal vydania bezdôvodného obohatenia, ktoré vzniklo tým, že navrhovateľ na základe rozsudku Okresného súdu Stará Ľubovňa, sp. zn. 4 C/22/2003-284 zo dňa 14. 12. 2006 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Prešove, sp. zn. 8 Co/28/2007-306 zo dňa 11. 02. 2008 vyplatil odporcovi z titulu bolestného a sťaženia spoločenského uplatnenia sumu spolu vo výške 12.987,93 Eur. Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením, sp. zn. 4 Cdo/190/2008 zo dňa 24. 11. 2009 rozsudky prvostupňového aj odvolacieho súdu zrušil, konanie zastavil a vec postúpil na rozhodnutie Sociálnej poisťovni ako orgánu, ktorý má právomoc rozhodovať o uplatnených nárokoch.

Podaním doručeným dňa 20. 04. 2010 navrhol navrhovateľ konanie prerušiť vzhľadom na to, že prebieha iné konanie, v ktorom sa rieši otázka, ktorá môže mať význam pre rozhodnutie súdu. Z priloženej ústavnej sťažnosti odporcu bolo zistené, že odporca podal na Ústavný súd SR sťažnosť, ktorou sa domáha, aby ústavný súd vyslovil, že bolo porušené jeho právo na súdnu a inú právnu ochranu a zrušil uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 4 Cdo/190/2008 zo dňa 24. 11. 2009 a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Ústavný súd vo veci uvedenej ústavnej sťažnosti rozhodol nálezom I. ÚS 233/2010-28 zo dňa 24. 11. 2010 tak, že základné právo sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR bolo porušené a vec vracia Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.

Následne v intenciách nálezu Ústavného súdu SR Najvyšší súd SR svojim rozsudkom sp. zn. 6 Cdo/146/2011 zo dňa 03. 10. 2011 rozhodol tak, že dovolanie vedľajšej účastníčky (Sociálnej poisťovne) zamieta.

Po týchto rozhodnutiach navrhovateľ zbral svoj návrh na vydanie bezdôvodného obohatenia späť, načo Okresný súd Stará Ľubovňa svojim uznesením, sp. zn. 4 C/42/2010-68 zo dňa 15. 11. 2011 konanie vo veci vydania bezdôvodného obohatenia zastavil a žiadnemu z účastníkov nepriznal náhradu trov konania.

Proti tomuto uzneseniu Okresného súdu Stará Ľubovňa podal odporca odvolanie zo dňa 28. 11. 2011, ktorým sa domáhal, aby odvolací súd napadnuté uznesenie Okresného

súdu Stará Ľubovňa, sp. zn. 4 C/42/2010-68 zmenil a zaviazal navrhovateľa zaplatiť odporcovi náhradu trov prvostupňového, ako aj náhradu trov odvolacieho konania.

Tomuto odvolaniu zo strany odporcu Krajský súd v Prešove uznesením sp. zn. 20 Co/189/2011 zo dňa 31. 01. 2012 vyhovel, zrušil napadnuté uznesenie Okresného súdu Stará Ľubovňa vo výroku o trovách konania a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.

Uznesením, sp. zn. 4 C/42/2010-79 zo dňa 16. 04. 2012 Okresný súd Stará Ľubovňa opätovne rozhodol tak, že žiadnemu z účastníkov nepriznal náhradu trov konania.

Aj proti tomuto uzneseniu Okresného súdu Stará Ľubovňa podal odporca v zákonnej lehote odvolanie zo dňa 03.05.2012, v ktorom sa opätovne domáhal, aby odvolací súd napadnuté uznesenie súdu prvého stupňa zmenil a zaviazal navrhovateľa zaplatiť odporcovi náhradu trov prvostupňového, ako aj náhradu trov odvolacieho konania.

Uznesením, sp. zn. 20 Co/111/2012-86 zo dňa 28. 06. 2012 Krajský súd v Prešove vo veci podaného odvolania rozhodol tak, že potvrdil uznesenie súdu prvého stupňa a žiadnemu z účastníkov nepriznal náhradu trov konania.

Toto svoje uznesenie Krajský súd v Prešove odôvodnil tým, že odvolací súd považuje predmetnú vec za takú, v ktorej je dôvodné aplikovať zmierňujúce ustanovenie § 150 ods. 1 O. s. p., podľa ktorého, ak sú tu dôvody hodné osobitného zreteľa, nemusí súd výnimočne náhradu trov konania celkom alebo sčasti priznať. Súd prihliadne najmä na okolnosti, či účastník, ktorému sa priznáva náhrada trov konania, uviedol skutočnosti a dôkazy pri prvom úkone, ktorý mu patril. “

Sťažovateľ nesúhlasí so záverom krajského súdu o nepriznaní trov konaní, a teda s použitím ustanovenia § 150 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“), ako aj s jeho odôvodnením.

Sťažovateľ v sťažnosti ďalej uviedol:

«Dôvody hodné osobitného zreteľa súd I. stupňa, a ktoré si aj Krajský súd v Prešove ako súd odvolací osvojil (§ 150 ods. 1 OSP), boli zo strany všeobecných súdov spatrované v tom, že navrhovateľ v čase podania návrhu bol v dobrej viere, že mu uplatnený nárok patrí, že navrhovateľ požadoval plnenie na základe právneho titulu, ktorý odpadol, ako aj

že navrhovateľ reagoval na situáciu vyvolanú odporcom (podanie ústavnej sťažnosti), a to tak, že navrhol konanie prerušiť.

Okrem týchto, podľa názoru sťažovateľa právne irelevantných skutočností všeobecné súdy dôvody hodné osobitného zreteľa ničím náležite neodôvodnili tak, ako im to ukladá ustanovenie § 157 ods. 2 OSP, čím napadnuté uznesenie odvolacieho súdu trpí nedostatkom odôvodnenia rozhodnutia vo výroku o trovách konania a tým spôsobuje jeho nepreskúmateľnosť pre nedostatok dôvodov. ...

Ja, sťažovateľ, mám zato, že všeobecné súdy pri rozhodovaní o náhrade trov konania takto nepostupovali, porušili požiadavku na fair proces, nevytvorili mne, sťažovateľovi ako účastníkovi konania procesný priestor na to aby som sa vyjadril k eventuálnemu uplatneniu moderačného práva podľa § 150 OSP, pričom ani druhý účastník, navrhovateľ, nepodal návrh na uplatnenie moderačného práva pri rozhodovaní o náhrade trov konania a toto právo všeobecné súdy aplikovali z vlastnej iniciatívy neoprávnene a bezdôvodne, výlučne v prospech iba jedného z účastníkov konania, čím zo strany súdov došlo aj k porušeniu jednej z ďalších zásad procesného práva, a to „zásady rovnosti zbrani“. ...

Nezávislosť rozhodovania všeobecných súdov sa uskutočňuje v ústavnom a zákonom, procesnoprávnom a hmotnoprávnom rámci.

Procesnoprávny rámec predstavujú predovšetkým princípy riadneho a spravodlivého procesu, ako vyplývajú z čl. 46 a nasl. Ústavy SR, a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Jedným z týchto princípov, predstavujúcim súčasť práva na riadny proces (čl. 46 ods. 1 Ústavy SR, čl. 6 ods. 1 Dohovoru) a vylučujúcim ľubovôľu pri rozhodovaní je aj povinnosť súdu svoje rozsudky odôvodniť (§ 157 ods. 1 OSP), a to spôsobom zakotveným v ustanovení § 157 ods. 2 OSP.

Z odôvodnenia musí vyplývať vzťah medzi skutkovými zisteniami a úvahami pri hodnotení dôkazov na strane jednej a právnymi závermi na strane druhej.

Ak sú právne závery súdu v extrémnom nesúlade s vykonanými skutkovými zisteniami alebo z nich v žiadnej možnej interpretácii odôvodnenia súdneho rozhodnutia nevyplývajú, treba takéto rozhodnutie považovať za rozporné s čl. 46 ods. 1 Ústavy SR, resp. čl. 6 ods. 1 Dohovoru (nález ÚS SR, I. ÚS 242/2007).

Ja, sťažovateľ, mám zato, že v prejednávanej veci právne závery všeobecných súdov sú v extrémnom nesúlade s vykonanými zisteniami, sú arbitrárne a vyjadrujú svojvôľu.»

Na základe uvedeného sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd takto rozhodol:

„1. Krajský súd v Prešove v konaní vedenom pod sp. zn.: 20 Co/111/2012 porušil základné právo J. C., na jeho súdnu a inú právnu ochranu zaručené v čl. 46 ods. 1 Ústavy SR.

2. Uznesenie Krajského súdu Prešov sp. zn. 20 Co/111/2012 zo dňa 28. 06. 2012 zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie.

3. Krajský súd v Prešove je povinný uhradiť trovy právneho zastúpenia J. C., ktoré je povinný zaplatiť právnemu zástupcovi sťažovateľa advokátovi JUDr. F. K... do dvoch mesiacov od právoplatnosti nálezů.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd podľa ústavy alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie, zakázať pokračovať v porušovaní základných práv a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy alebo ak je to možné, prikázať, aby ten, kto porušil práva alebo slobody podľa odseku 1, obnovil stav pred porušením.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním

a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene alebo zjavne neopodstatnené návrhy môže ústavný súd po predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho prerokovania.

Z uvedených hľadísk preto ústavný súd preskúmal ústavnú sťažnosť a zistil, že smeruje proti rozhodnutiu krajského súdu, pričom sťažovateľ zaujíma odlišný právny názor na výklad a aplikáciu ustanovenia § 150 OSP, podľa ktorého ak sú dané dôvody hodné osobitného zreteľa, nemusí súd výnimočne náhradu trov konania celkom alebo sčasti priznať. Sťažovateľ namietal aj to, že krajský súd svoje rozhodnutie nedostatočne odôvodnil.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Ústavný súd už rozhodol, že rozhodovanie o náhrade trov súdneho konania je súčasťou súdneho konania, a preto všeobecný súd pri poskytovaní súdnej ochrany podľa čl. 46 ods. 1 ústavy môže postupom, ktorý nie je v súlade so zákonom (čl. 46 ods. 4 a čl. 51 ods. 1 ústavy), porušiť základné právo účastníka konania na súdnu ochranu (obdobne II. ÚS 56/05).

V súlade s čl. 51 ods. 1 ústavy sa práva na súdnu ochranu a v jeho rámci na náhradu trov súdneho konania možno domáhať len spôsobom a v medziach zákona, ktorý upravuje podmienky na jej priznanie, t. j. v danom prípade Občianskeho súdneho poriadku. Ustanovenie § 150 OSP umožňuje súdu, aby podľa svojho uváženia celkom alebo sčasti nepriznal náhradu trov konania tomu účastníkovi, ktorému inak podľa zákona patrí.

Dôvodom na použitie uvedeného ustanovenia môžu byť len okolnosti hodné osobitného zreteľa, ktoré zákon neuvádza ani exemplifikatívne, čo však neznamená, že tým vytvára priestor na neobmedzenú a ničím neohraničenú voľnú úvahu súdu. Pri skúmaní, či existujú dôvody hodné osobitného zreteľa, je podľa stabilizovanej judikatúry všeobecných súdov potrebné prihliadať na osobné, zárobné, majetkové a iné pomery účastníkov, procesný postoj účastníkov na oboch stranách sporu, okolnosti, ktoré viedli k súdnemu uplatneniu nárokov, pričom medze sudcovskej úvahy sú dané účelom právnej úpravy náhrady trov konania, ktorá jej nepriznanie úspešnému účastníkovi pripúšťa len ako výnimku zo všeobecného procesného princípu zodpovednosti za výsledok sporového konania (§ 142 ods. 1 OSP).

Súčasťou obsahu základného práva na spravodlivé konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany (III. ÚS 209/04, IV. ÚS 115/03). Európsky súd pre ľudské práva v rámci svojej judikatúry vyslovil, že právo na spravodlivý proces zahŕňa aj právo na odôvodnenie súdneho rozhodnutia. Odôvodnenie rozhodnutia však neznamená, že na každý argument sťažovateľa je súd povinný dať podrobnú odpoveď. Splnenie povinnosti odôvodniť rozhodnutie je preto vždy posudzované so zreteľom na konkrétny prípad (napr. *Georgidias v. Grécko* z 29. mája 1997, Recueil III/1997).

Požiadavka ústavne konformného odôvodnenia súdneho rozhodnutia sa vzťahuje na každý výrok rozhodnutia, teda aj na rozhodnutie o nepriznaní náhrady trov konania.

Krajský súd v odvolacom konaní preskúmal uznesenie Okresného súdu Stará Ľubovňa o nepriznaní náhrady trov konania a v odôvodnení svojho uznesenia, ktorým potvrdil uznesenie súdu prvého stupňa, uviedol:

„Odvolací súd sa stotožňuje v celom rozsahu s odôvodnením napadnutého rozhodnutia a konštatuje správnosť dôvodov napadnutého rozhodnutia (§ 219 ods. 2 O. s. p.). V súvislosti s odvolacími námietkami žalovaného odvolací súd udáva:

Podľa § 150 ods. 1 O. s. p. ak sú tu dôvody hodné osobitného zreteľa, nemusí súd výnimočne náhradu trov konania celkom alebo sčasti priznať. ...

Vychádzajúc z citovaného zákonného ustanovenia je zrejmé že ide o procesný inštitút ktorý nie taxatívne, ale indikatívne vypočítava okolnosti relevantné na jeho aplikáciu. Odvolací súd považuje predmetnú vec za takú, v ktorej je dôvodné aplikovať citované zmierňujúce ustanovenie.

V prípade rozhodovania o náhrade trov konania je treba prihliadnuť ku všetkým okolnostiam, ktoré môžu mať vplyv na stanovenie povinnosti k náhrade trov konania. Výrok o trovách konania musí byť v súlade s priebehom celého konania a úvaha vedúca k ich náhrade musí byť odôvodnená. Takýto názor zaujal aj Ústavný súd Českej republiky v náleze sp. zn. IV. ÚS 454/04, kedy vyslovil, že zásada vyplývajúca z článku 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len Listina) predpisuje, že výrok o nákladoch musí byť v súlade s priebehom konania a úvaha vedúca k ich uloženiu musí byť stručne odôvodnená.

Odvolací súd po preskúmaní prejednávanej veci dospel k záveru, že prvostupňový súd správne zhodnotil, že ide o prípade kedy sú dané dôvody hodné osobitného zreteľa pre nepriznanie náhrady trov konania žalovanému, tieto dôvody hodné osobitného zreteľa spočívajú v okolnostiach prípadu tak ako ich správne pomenoval a určil prvostupňový súd.

Žalobca v čase podania žaloby odôvodňoval svoj nárok na základe právoplatného a vykonateľného uznesenia NS SR zo dňa 24. 11. 2009 č. k. 4 Cdo 190/2008. Až v priebehu konania došlo k zmene skutočností rozhodných pre uplatnený nárok bez zavinenia žalobcu.

Odvolací súd zhodnotil aj pomery žalovaného a má za to, že nepriznanie trov žiadnemu z účastníkov nezasiahne nepriaznivo do jeho majetkovej sféry.“

Ústavný súd vo svojej judikatúre zdôrazňuje, že nie je alternatívou ani mimoriadnou opravnou inštitúciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov (mutatis mutandis II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96). Ústavný súd preto nie je oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecných súdov, ani preskúmať, či v konaní bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil, ale je oprávnený posúdiť, či v konaní pred všeobecnými súdmi nedošlo k porušeniu ústavnoprávných princípov konania (čl. 46 až čl. 50 ústavy), a tým

k porušeniu základných práv alebo slobôd sťažovateľov. Do sféry pôsobnosti všeobecných súdov môže ústavný súd zasiahnuť len vtedy, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne nedôvodné alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by malo za následok porušenie základného práva alebo slobody (mutatis mutandis I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02).

Podľa názoru ústavného súdu krajský súd v napadnutom uznesení postupoval na základe a v rámci svojich zákonných právomocí, pričom jednoznačne a dostatočne zdôvodnil, v čom videl dôvody hodné osobitného zreteľa na aplikáciu ustanovenia § 150 OSP, a to tak, že sa v celom rozsahu stotožnil s odôvodnením rozhodnutia súdu prvého stupňa a skonštatoval správnosť dôvodov napadnutého rozhodnutia (§ 219 ods. 2 OSP). Krajský súd sa zároveň vysporiadal aj s odvolacími námietkami sťažovateľa. Ústavný súd preto dospel k záveru, že jeho skutkové a právne závery nie sú v rozpore s účelom a zmyslom právnej úpravy náhrady trov konania, a preto ich nie je možné označiť za nepreskúmateľné, svojvoľné a vybočujúce z rámca zákonného ustanovenia. Ústavný súd preto nemá oprávnenie a ani žiadny zákonný dôvod prehodnocovať závery krajského súdu a nahrádzať ich svojimi vlastnými.

K námietke sťažovateľa, že mu ako účastníkovi konania nebol daný procesný priestor na to, aby sa vyjadril k eventuálnemu uplatneniu moderačného práva podľa § 150 OSP, ústavný súd uvádza, že zo žiadneho ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku a ani ústavy nevyplýva povinnosť všeobecného súdu oznamovať účastníkovi súdneho konania použitie § 150 OSP. Preto nemá ani povinnosť umožniť mu vyjadriť sa k jeho eventuálnemu použitiu.

Napokon ústavný súd uvádza, že obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a ani práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nie je garancia, že rozhodnutie súdu bude spĺňať očakávania a predstavy účastníka konania. Ústavný súd vo svojej judikatúre viackrát konštatoval, že postup súdu vychádzajúci a súladný s konkrétnou procesnoprávnou úpravou nemožno hodnotiť *per se*

ako nezákonný (I. ÚS 8/96, I. ÚS 6/97) napriek tomu, že nespĺňa očakávania účastníka konania.

Z týchto dôvodov bolo potrebné odmietnuť sťažnosť ako zjavne neopodstatnenú podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. januára 2013